

Міністерство охорони здоров'я України
Національний фармацевтичний університет
Кафедра фізичної реабілітації і здоров'я
Навчально-науковий інститут терапії та
реабілітації Національного фармацевтичного
університету (Філія)

Громадська організація реабілітологів
Медичний центр фізичної реабілітації «FIZIO»

«МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЙНІЙ МЕДИЦИНІ»

Збірник тез V Всеукраїнської конференції

20 березня 2026 року, м. Харків

КОМПЛЕКСНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПАЦІЄНТІВ ІЗ ПАТОЛОГІЄЮ СІТКІВКИ ТА ЗОРОВОГО НЕРВА: РОЛЬ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ФАРМАКОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ

¹Кіреєв І.В., ²Хижняк В.М.

¹ЧПКСФ Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна;

²Директор Міська дитяча поліклініка № 23 ХМР., м. Харків, Україна

ivkireev@ukr.net

Вступ. Патології сітківки та зорового нерва залишаються однією з провідних причин зниження зору та інвалідизації у світі. До них належать глаукома, вікова макулодистрофія, діабетична ретинопатія, ішемічні та токсичні нейропатії. Незважаючи на значний прогрес у медикаментозному та хірургічному лікуванні, повне відновлення зорових функцій часто є неможливим. У зв'язку з цим особливого значення набуває комплексна реабілітація, спрямована на збереження залишкового зору, уповільнення прогресування захворювання та покращення якості життя пацієнтів.

Метою даної роботи є аналіз сучасних підходів до комплексної реабілітації пацієнтів із патологією сітківки та зорового нерва з акцентом на роль фізичної терапії та фармакологічної підтримки, зокрема застосування цитиколіну та ціанокобаламіну.

Роль фізичної терапії у реабілітації

Фізична терапія є важливою складовою мультидисциплінарного підходу до реабілітації пацієнтів із офтальмологічною патологією. Вона спрямована на стимуляцію нейропластичності, покращення функціонального стану зорової системи та адаптацію пацієнта до наявних порушень.

Одним із ключових напрямків є зорові тренування, які включають вправи для покращення акомодатії, конвергенції, фіксації погляду та периферичного зору. Такі методики дозволяють активувати резервні можливості зорового аналізатора та сприяють кращому використанню залишкового зору.

Нейрореабілітаційні підходи також мають важливе значення. Вони базуються на принципах нейропластичності та включають сенсомоторні вправи, тренування координації «око–рука», а також використання комп'ютеризованих програм для стимуляції зорової кори. Дослідження показують, що регулярне застосування таких методів може покращувати функціональні показники навіть при хронічних ураженнях.

Крім того, загальна фізична активність позитивно впливає на мікроциркуляцію, оксигенацію тканин та метаболічні процеси в сітківці та зоровому нерві. Це створює сприятливі умови для підтримки життєздатності нейронів та уповільнення дегенеративних змін.

Фармакологічна підтримка: цитиколін

Цитиколін (цитидин-5'-дифосфохолін) є одним із найбільш досліджених нейропротекторних засобів у сучасній офтальмології. Його механізм дії пов'язаний із участю в синтезі фосфоліпідів клітинних мембран, що сприяє стабілізації нейронів та відновленню їх функції.

Важливим ефектом цитиколіну є зменшення апоптозу гангліозних клітин сітківки, які відіграють ключову роль у передачі зорової інформації. Крім того, препарат покращує нейротрансмісію, зокрема за рахунок підвищення рівня дофаміну, що позитивно впливає на функціонування зорового аналізатора.

Згідно з даними клінічних досліджень, застосування цитиколіну сприяє покращенню гостроти зору, розширенню полів зору та уповільненню прогресування глаукомної оптичної нейропатії. Препарат демонструє високу безпеку та може застосовуватися як у вигляді системної терапії, так і у формі очних крапель.

Фармакологічна підтримка: ціанокобаламін

Ціанокобаламін (вітамін B₁₂) відіграє ключову роль у функціонуванні нервової системи та процесах регенерації. Він бере участь у синтезі мієліну, що забезпечує нормальну провідність нервових імпульсів, у тому числі в зоровому нерві.

Дефіцит вітаміну B₁₂ асоціюється з розвитком оптичних нейропатій, які можуть проявлятися зниженням гостроти зору, появою скотом та порушенням кольорового сприйняття. Застосування ціанокобаламіну сприяє відновленню структури нервових волокон, зменшенню нейродегенеративних процесів та покращенню функціонального стану зорової системи.

Крім того, вітамін B₁₂ має антиоксидантні властивості та знижує рівень гомоцистеїну, що є важливим фактором судинного ураження. Це особливо актуально при ішемічних ураженнях зорового нерва та сітківки.

Комплексний підхід до реабілітації

Сучасні дані свідчать, що найбільш ефективною є комплексна реабілітація, яка поєднує фізичну терапію та фармакологічну підтримку. Такий підхід дозволяє впливати на різні патогенетичні механізми захворювання — від покращення кровопостачання та метаболізму до стимуляції нейропластичності та захисту нейронів.

Поєднання зорових тренувань із застосуванням цитиколіну та ціанокобаламіну має потенціал синергічної дії, що проявляється більш вираженим покращенням функціональних показників та уповільненням прогресування патологічного процесу.

Висновки. Комплексна реабілітація пацієнтів із патологією сітківки та зорового нерва є важливим напрямком сучасної медицини. Фізична терапія сприяє активації нейропластичних процесів та адаптації пацієнтів до зорових

порушень. Цитиколін виступає ефективним нейропротектором, що підтримує функцію гангліозних клітин сітківки, тоді як ціанокобаламін забезпечує регенерацію нервової тканини та покращує провідність зорового нерва. Комбіноване застосування цих підходів підвищує ефективність реабілітації та сприяє покращенню якості життя пацієнтів.